

L'Esquella de la Torratxa

ANY I - Núm. 2525 - 15 cts. - Atrassats 30

MONDRAGON

27

ELS RETOLS ILLEGIBLES

— Això no ho poden llegir ni les girafes del «Krone»!
— Deu ésser per a avisar els aviadors que no poden aterrirar a la Plaça de Catalunya.

Teatre Català ROMEA

Gran Companyia VILA-DAVI

Primera actriu: MARIA VILA
Primers actors: DAVI i NOLLA

Totes les nits el gran èxit d'en Gastó A. Màntua
UN MILIONARI DEL PUTXET
i la marina, en un acte, d'Apeles Mestres

LA BARCA VELLA

Diumenge tarda a ies tres i mitja
EL GAT AMB BOTES

Tots els nens i nenes seràn obsequiats amb una artística figura de MESTRE GAT.

TEATRE CATALÀ "NOVETATS"

Gran Companyia Catalana : Direcció J MONTERO

Primera actriu: JOSEFINA TAPIAS
— Primer actor: R. MARTORI —

Dissabte nit, 2 estrenas 2, del culte literat en Carles Soldevila

BOLA DE NEU

3 actes

LEONOR O EL PROBLEMA DOMESTIC

1 acte

Diumenge, a dos quarts de quatre: LA RONDALLA DEL MIRACLE

A les 6 i a les 10: BOLA DE NEU i LEONOR O EL PROBLEMA DOMESTIC.

ES DESPATXA A COMPTADURIA

TEATRE COMIC

EL TEATRE DELS GRANS ESPECTACLES

Totes les nits i dilluns, dijous, dissabtes i dies festius

Dues obres de gran èxit

La revista de l'alegria

Not-Yet

i l'obra cim del mestre LUNA

ROXANA

150 artistes — Esplèndida presentació

Casa Carreras
SASTRERIA
RAPIDE SA
ECONOMIA
EN TOTS ELS ENCARRECS
TALL AMERICA
FORMA DE TRAJOS DES DE 40 P
GENERES ULTIMA NOVETAT

PLAGA DEL SOL 9.

BARCELONA
BRACIA

TEATRO
NOVETAT
CHARIVARI
REVUE

Gr n èxit de

Pierre Clarel

Es despatxen ca tats amb deu dies d'anticipació.

MUSICA Casa CANONGE

ESPECIALITAT EN OBRES PER A
Tercets - Quintets - Orquestres

Zurbano, 7 - Barcelona

BICICLETES ESPORTS
ACCESORIS

SANROMÀ

Balmes, 62 - Telèfon 1445 A - BARCELONA

DEMANEU TARIFES DE PREUS

FABRICA DE TINTES PER A IMPREMTA I LITOGRAFIA
COLORIFICI POLIGRAFIC F. E. R. T.
INDUSTRIA NACIONAL

Calabria, 197 : Telèfon 461 H. : BARCELONA

TRENCATS

temps i diner, no deveu comprar cap aparell sense visitar abans aquesta casa.

CASA TORRENT - 13, Unió, 13 - BARCELONA

Tingueu sempre present que, els millors aparells del món per al guariment de tota mena d'hèrnia en homes, dones i criatures, són els de la casa TORRENT. Sense traves ni elàstics enfarregosos de cap mena. No molesten ni embarassen, deixant que hom es mogui lliurement i faci els treballs mes durs i pesats, sense la més petita molèstia. Si voleu estalviar salut,

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

LA SENYORA GUART

Una de les principals característiques de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA ha estat sempre la de distribuir la justícia honestament entre els valors polítics o artístics de Catalunya. Quan s'ha dit des d'aquestes columnes: "Això val!", és certament que ha valgut, i quan s'ha dit: "Això no val!", és sense cap mena de discussió que no ha valgut. I si amb el temps s'han equivocat, s'ha desfet l'error amb tota noblesa. Però quasi sempre hem portat el pes de les reivindicacions de les gents modestes.

Acceptant aquesta característica i veient-se obligat el cronista a fer jocs malabars amb els temes que deu escollir per al relligament d'aquesta crònica, que inicialment deu ésser política, però que no pot ésser-ho la major part de les vegades perquè el temps no està per raons, avui, ens plau alliberar-nos d'aquesta sort i parlar de quelcom que està ben prou allunyat de les nostres tasques, però que ens agrada fer perquè d'aquesta manera rendim un tribut respectable a la justícia.

Es tracta d'una actriu. I anomenem una modesta actriu de la companyia Vila-Davi. Es diu ella Angela Guart i ja ha arribat al temps en què la dona perd el desig d'agradar i guanya el de no desagradar, fent-se simpàtica pel seu treball artístic.

Feia molt temps que es deia que Angela Guart era una excellent actriu. Se'n parlava, però no se li feia la justícia que calia fer-li. Fins que un bon dia s'estrena "La dona verge", apareix fent un paper important i passa tot Catalunya per l'"Apolo". Llavors, entre altres elements distingits, sura el nom d'Angela Guart. Quin èxit!

Es fa un film barceloní que ha tingut certa ressonància i s'acut a ella per a què representi el principal paper. Tothom surt encantat de la meravellosa interpretació d'aquesta actriu que resulta ésser la més fotogràfica de totes i la que més brillant paper fa.

Per davant d'ella hi van les joventuts benaurades dels seus companys de treball—una joventut meravellosa, una entremaliada exquisida, una nena que diuen que ho fa molt bé, un boxador extraordinàriament simpàtic i un xicot trist i romàntic—, però ella, N'Angela Guart, amb el seu airet de dona entenimentada, fa el seu paper i adqui-

reix per obra i gràcia de la gent, una popularitat extraordinària i allhora el reconeixement del seu valer. Però, ara ve el bo, ara bé allò extraordinari. Precisament, perquè ho fa bé se li amaga el mèrit; precisament, perquè arriba a conquistar un èxit sorollós i magnífic se li nega la publicitat a què té dret per la seva vàlua singular. I això és el que revolta. Aquest esperit de botigueta, aquest engegament de la família per a no veure que el principal paper i la principal interpretació és la d'aquesta dona que en l'hora del seu capvespre vital aconsegueix que Catalunya posseeixi una veritable artista cinematogràfica. Tants anys cercant-ne una, i ha d'ésser una actriu de certa edat la que doni la lliçó, clara i neta.

Per això, perquè L'ESQUELLA DE LA TORRATXA té un alt esperit de la justícia i jo amb els anys començo a sentir-me més independent i més sol que mai, he volgut donar el crit honest de dir que a Catalunya ja tenim una actriu cinematogràfica. Es diu Angela Guart. No és una noia jove, ni té cap altre atracció que la seva simpatia personal i un altíssim valor artístic. Encara que vulguin amagar-li o dissimular-li l'èxit.

FRANCESC MADRID

UN PROCES LITERARI

El proper divendres, a les deu del matí, el nostre company Lluís Capdevila honrarà el banc dels acusats a l'Audiència de Barcelona.

Per què? Per haver escrit un dels llibres més dignes, més nobles que s'han escrit de molts anys a aquesta part. Per haver escrit un llibre en el que es condemna el music-hall, la cocaïna, el bordell, l'adulteri, l'odi al pobre. Per haver escrit un llibre que exalta la bondat, la humilitat, la rectitud, la noblesa d'ànima. Ens referim a les ja famoses Memòries d'un llit de matrimoni.

Per haver escrit aquest llibre—que porta aquesta clara, alta i emocionant dedicatòria: "A la meua mare"—s'ha processat a l'autor. Com Zola i com Flaubert, Lluís Capdevila ha tingut la glòria de veure la seva obra perseguida per la justícia. Esperem que, com Zola i com Flaubert, tindrà també la glòria de què la justícia, desoïnt baixes veus hipòcrites, faci justícia al llibre i a l'autor. I fer justícia, en aquest cas, és proclamar a tots els vents, la bondat de l'obra.

No és hora aquesta, ni som nosaltres els més indicats—per l'afecte que ens uneix amb l'autor—, de fer l'elogi de l'obra. Ja l'han fet, demés, homes de la vàlua d'Eduard Marquina, Robert Castrovido, "Amichatis", Angel Samblancat, Josep Maria Junoy, Salvador Vilaregut, Josep Maria de Sucre.

Però sí és hora que diguem una cosa: si al pudor dels

hipòcrites, dels filisteus se'ls hagués de donar crèdit, aviat veuríem condemnar el Quixot i la Bíblia.

Lluís Capdevila, amb aquestes Memòries d'un llit de matrimoni ha fet obra de bellesa i de bondat. Per això mereix la més alta consideració, la més alta estima del poble. I el poble diu que el llibre és moral. Naturalment! Com que la raó cau pel seu pes! Un llibre que es dedica a la mare no pot ésser un llibre immoral.

Aquest de les Memòries d'un llit de matrimoni és el primer procés literari que es celebra a Barcelona. Això dona molt to. Fins ara sols, de tant en tant, se'n celebraven a París. I a París sempre s'acabaven com és degut: amb tots els honors per a l'autor i la seva obra.

Esperem que ací, per dignitat de la ciutat i de les lletres, passi el mateix.

G. T.

ANEM MILLORANT...

La temporada passada, a l'antiga "Sala Parés" hi hagué una exposició a benefici del monument per al gran músic Juli Garreta. Els artistes—cosa honorabilíssima—ofrenaren llurs obres. Però l'exposició fou una indignitat. Tothom s'anà a aprofitar de la venda de les obres sense preu fixat. L'acte lloable dels organitzadors i dels artistes, fou secundat pel públic bandararra. Ningú no oferí més de 100 pessetes per a una obra.

Ara, als mateixos "Establiments Maragall" hi ha una altra exposició semblant. L'organitza el Círcol Artístic i és a benefici del monument al gran escenògraf Soler i Rovirosa. Els artistes s'han portat dignament. Però també resulta vergonyosa, per bé que no tant com l'altra. Aquí, hi han diverses ofertes de 200 i 300 pessetes i n'hi han que passen de 40. De totes maneres, no és això. És una cosa sense nom això que la gent vagi a aprofitar-se d'aquestes generoses exposicions.

Seguint aquest pas—ja que aquest cop s'han ofert preus més alts — potser d'aquí vint o trenta exposicions com aquestes s'arribarà al que es cerca; que la gent hi vagi amb respecte i ofereixi preus dignes, és a dir, preus que no desdiguin de les obres i que alhora siguin un homenatge a l'illustre home al qual es vol erigir el monument.

CANVIS

Hom donà la plaça de cap de Finances municipals al militar d'Intendència senyor Conde. Ara, l'han canviat de Secció. Provaran com va en aquest nou càrrec. Això ha dut un gran enrenou, puix que ha calgut canviar una pila de caps.

HA MORT MARIAN LLAVANERA

Ha mort, jove, un gran pintor català: Marian Llavenera. El seu estat era delicat de fa algun temps; el propasat diumenge morí a la seva casa de Lledó.

Marian Llavenera, home estudiós i inquiet, tenia una fama justíssima. La seva pintura tenia gran qualitat; era sempre reexida. Els temes eren tractats pel seu pinzell d'una manera delicada, precisa i ferma alhora. Podia fer, encara, molt més.

D. E. P.

MOTS DOLCISSIMS

Dies enrera, en les pàgines d'una revista local, vaig llegir una poesia de conegut autor, i cridà poderosament la meua atenció un dels versos que deia:

"Voldria destrenar amb les mans
eixa cabellera bruna"

Creieu-me que mai no podia suposar un efecte tan intens com el que va produir-me la lectura d'aquelles paraules, en dies d'aquesta època dels nostres pecats, que sembla que totes les muses de tots els poetes hagin de portar també el cabell a la *garçonne*.

Els pintors, dibuixants i escultors joves per a concebre un bell ideal de figura femenina, la conceptuen perfiladament moderna. Els poetes joves parlen també dels encisos d'una dona pentinada a la *garçonne*. Per això, en veure en aquells versos la illusió de destrenar una cabellera, he sentit com una alenada de bonança artística que m'ha complagut a bastament.

Tanmateix, considerant bé el cas, és una sort conservar entre nosaltres algun poeta que canti la gràcia d'unes trenes o la bellesa d'una cabellera estesa, i una musa benèvola que s'hagi resistit al clatell pelat.

Oh, tu poeta que has somniat aquella formosor de dona, auriolada sa testa per l'escampall d'uns cabells en desordre, conserva clara aquesta visió i el delit d'enfondia, per arrodonir la imatge d'un vers, vindrà a mantell d'una deessa.

Conserva la bella concepció d'aquells mots de ta poesia. Destrena la bruna cabellera dels teus neguits, que un dia, per arrodonir la imatge d'un vers, vindrà a emmatal·levar-te aquesta illusió algun poeta de la moda.

J. M. RIPOLLES SEGARRA.

COMPROMIS

En un café de Barcelona, el cèlebre polític portuguès, vingut per afers diplomàtics, és envestit per un senyor, també portuguès. Al polític, aquest senyor li és perfectament desconegut.

El senyor desconegut.—Com anem, caríssim amic?

El senyor cèlebre.—Molt bé, molt bé. I vós? (apart). Qui deu ésser.

El senyor desconegut.—Que estic content en retrobar-vos.

El senyor cèlebre.—I jo, i jo! (apart). No atino qui és.

El senyor desconegut.—Veieu com ens retrobem?

El senyor cèlebre.—I tall. Quina alegria! (apart). Juraria que no l'he vist mai.

El senyor desconegut.—Tenim prou franquesa per dir-vos que avui jo tinc un xic de feina. Us espero a sopar dimarts, i parlarem detingudament de tot; voleu?

El senyor cèlebre.—En principi sí. Però no us ho puc assegurar. Els afers diplomàtics que m'han portat aquí m'entretenen molt.

El senyor desconegut.—Sinó, veniu un altre dia. Aviseu-m'ho. Trobareu la meua adreça al llistí de telèfons.

El senyor cèlebre.—Entesos (apart). Com li podria fer dir el nom?... Una idea. (alt). A propòsit; ara no em recordo si el vostre nom és amb "o" o amb "u".

El senyor desconegut.—Amb "o" o amb "u"?... Però si em dic Pérez!

UNÀ AVENTURA

Benvolguda mare: Imagino la tristesa que omplirà el seu cervell en rebre aquesta lletra i saber que el seu volgut fill està pres. Però no vull que estigui més dies amb l'angúnia del que em pot haver succeït.

Sóc a la Model, i no pas en una cella més o menys confortable, sinó en mig de quinzeneris i a una dita "aglomeració" que té de tot menys de neta.

Aquest ha estat l'epíleg de la meva, millor dit, nostra aventura. El dia 10, dissabte proppassat, vareig anar a veure, com de costum, la Nuri. I ella, amb aquella cara tan amable que sap fer, em pregà una i altra volta un ben absurd caprici:

—Vull anar a recórrer el barri xinès... Vull veure si és tan perillós com diuen.

Què volia que fes, mamà? Fou endebades que li digués que no era gents divertit. Que tot el perill que podíem córrer era que ens "piquessin" la cartera o el moneder. A més—perquè no dir-ho?—corria un si és no és de por per dintre meu. I em vaig oposar ben fermament al seu absurd projecte. A la fi, quin remei!, vànem marxar.

Potser el seu vestit no era el més apropiat per a una excursió de tal mena, i lluía un davassall de joies que semblava l'aparador de Cà'n Carreras. Però, anava previnguda i em donà una bella Buffalo que havia pres del seu pare i que jo, esborronat, vareig apressar-me a guardar a la butxaca del pantalón.

Nit inoblidable! Ella, bellíssima poruga, estrenyia més dolçament que mai el meu braç. Percebia el seu alè damunt les meves galtes. Al perill probable, calia afegir-hi l'encís de la fugida nocturna, burlant la vigilància dels seus pares. Erem al carrer Nou. A l'aristocràcia, diguem-ne, del famós barri. I en demanar-li jo:

—On vols anar?

—Tu mateix—em digué tota suau.

No pensis mal, mamà, no m'he aprofitat de la meva avantatjosa situació. La Nuri és encara tan... senyoreta com era abans.

I ens haguéssis vist, carrer del Cid avall, gaudint de l'admiració de la gent de bronze.

—Entrem a "La Criolla"?—vaig demanar-li.

Dels seus llavis sortí un:

—On vulguis.

Això m'omplí de confiança i mig tremolosos entràrem a la taverna. La cridòria d'un "charleston" esgarrapava les nostres oïdes. Ací i allà, homes, dones i ambigus en bigarrat mosaic. Ens asseguérem. Una ampolla de manzanilla fou nostra consumació. I mig esporuguit anava veient reflexats als ulls de la Nuri tot un seguit de sensacions.

Parà la dansa. Jo veia o endevinava o pressentia—no ho sé—tots els ulls dels criminals i lladres clavats damunt la meva promesa. La sentia

despullada per l'experta luxúria de tota aquella gent. Era un suplici moral. Altra vegada, i ara més forta, es deixà oír la veu de la pianola.

Un home esprimatxat, amb mocador al coll, s'apropà a la Nuri.

—Volls ballar amb mi, nena?—li digué.

I ma bella amada, vermellova, cercà el meu ajut.

—Aquesta noia no balla si no és amb mi—vareig respondre jo per ella.

—Però, si ella vol ballar...

Deuria ésser la por, potser el perill era cert. Mes em semblà veure-hi una amenaça.

Ràpid, la meva mà tregué la pistola i per dues vegades apretà el gallet. Quan s'esvaí la fumareda, aquell home era estès al meu davant i a ambdós costats dos agents de seguretat em subjectaven.

En sortir, camí de la Jefatura, unes meiques explicaven a uns seus amics:

—Esta pareja que se llavan presa? Son dos temibles apaches.

I es feien enrera temorencs.

Entera't, mamà, de si la Nuri encara està presa, de si no li manca res. Procura remetre'm menjar (el ranxo és molt dolent), diners, roba...

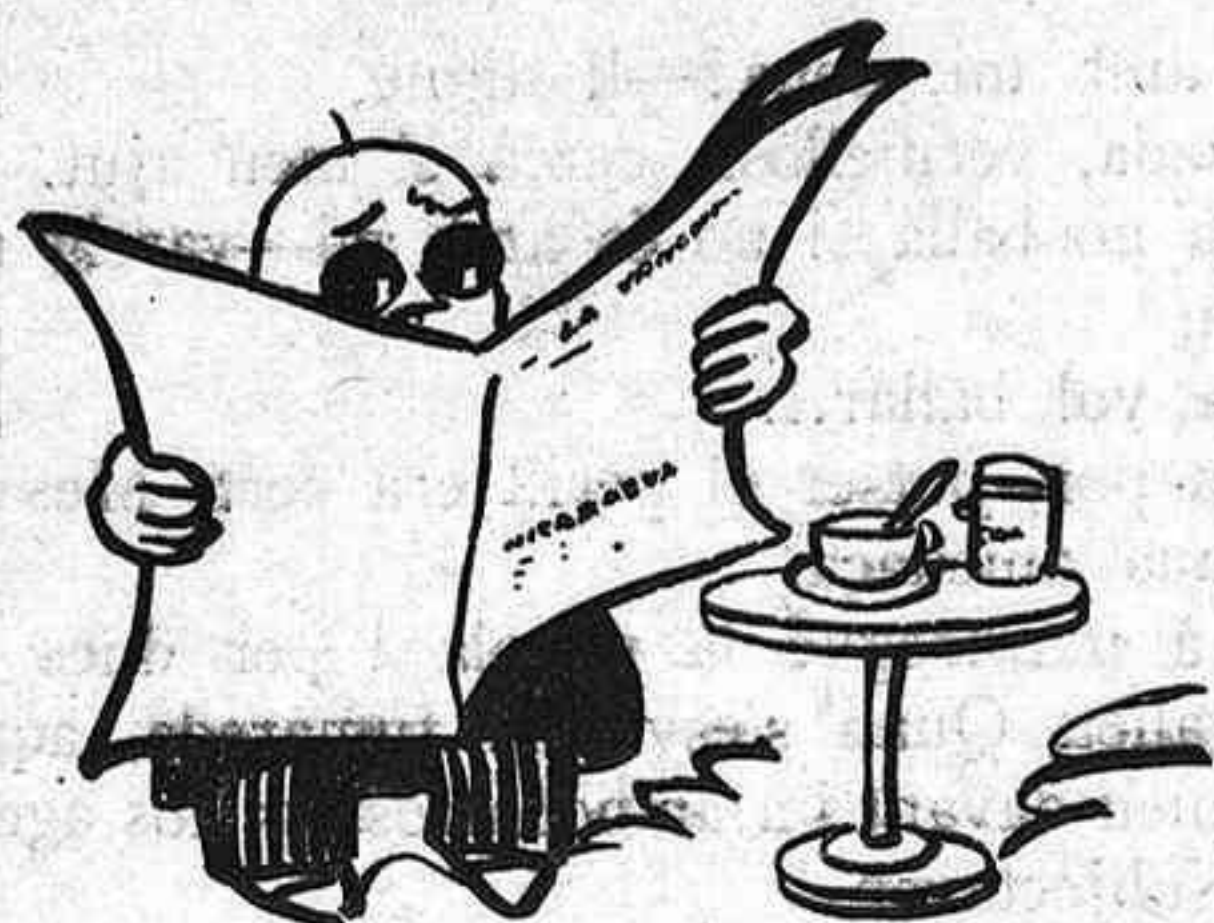
I no estiguis amb ansia, mare estimada. Tot anirà bé. Reb una abraçada ben forta del teu fill que no t'oblida.

JOAN TUR

ELS NOSTRES DIBUIXANTS A L'ESTRANGER

Com veuen els nordamericans els espanyols.
Ja és badar!

Ah!

Oh!

Eh?

APUNTS DEL NATURAL

LA FIRA

La Fira és una diada de trompades, de garbuix, de crits, de ballaruga, que per dinar heu de fer cua... Ve a ésser com una mena de quadro cubista que no se sap on té els peus o el cap i que de tant mirar-lo i regirar-lo per a treure'n l'entrellat se us queden els ulls fent pampal·lugges.

Aquesta Fira a què fem referència, és un canvi en el calendari local: sol marcar la data del règim de pluges, és el comiat al barret de palla i als "helaos"; és el començament de la matança del porc amb el servei als hostals de les llamineres botifarres... i de la tradicional menja de sang i fetge; és el final de les sardanes a l'aire lliure, l'adéu a les esparidenyes estiuenques; és, com si diguéssim, una època de transició, que no saps, a certes hores del dia, si treure't l'americana per la darrera suada o posar-te l'armilla contra l'alenada fresca de la nit.

L'aspecte de barreja de la temperatura encaixa a les persones i festes.

Passem per la via pública. Està en plena activitat de xarlatans i negociants.

—Aquestes gallines 20 pessetes? Au, dona, au! No veieu quins arpiots? Si semblen les ungles de moda de la "gentè bien"—diu un poller eixerit—. Amb aquests cunills no farem res, tampoc. Avui només porteu carn vella, mestressa. Que us penseu que vull enganyar algun senyor de Barcelona?

* * *

- M'heu de treure cinc duros del matxo.
- Ah, no! És el més "guapo" de la Fira.
- "Conformes"... si no engegués guitzes.
- Si és més mansó que un anyell.
- Us provaré que és guit.

El negociant fa córrer l'animal unes quaranta passes; llavors el fa mig tombar i el matxo, engega guitzes. L'operació es repeteix dues o tres vegades. Tothom veu que salta, no falla. La darrera vegada el pagès el segueix sense que el comerciant se n'adoni, tornant a cridar que l'animal no li fa el pes.

Per fer aquesta prova — diu el pagès — una altra vegada faré afaitar l'animal com jo, veieu?

I li ensenya el clatell pelat.

—Per què?

—Home, que si li estireu dissimuladament amb els dos dits i la mà plana els pèls de les cuixes... no bado, sabeu? Ni cinc cèntim menys. Vinga el matxo!

—No en parlem més, tis el compro.

* * *

—L'ungüent de la serp, no té matador; el mateix guaireix un tall que una enverinada. Si a un porc li talleu la cansalada i li unteu bé la ferida, al cap de vuit dies torna a estar com abans...

(Comentari: tot l'any es podria menjar del mateix. Tal vegada aquest unguent sigui destinat a resoldre l'abaratiment de les carns.)

* * *

—La roda màgica! Aquí no hi ha engany! Per deu cèntims, el mateix podeu treure una bossa de confits, que un xiulet, que... Qui tira? Sempre es treu, sempre! Veu, li ha tocat una capsula de caramels, per dos punts més li toca aquesta nina, i ha vingut d'un no res per emportar-se'n aquest gloriós Sant Antoni!

* * *

—Ningú del món no podrà provar que Poli que jo us venc no és el millor per a enfortir el cabell. Com? Pugeu, home, pugeu, i vós també. Aquest món és un cau d'incrèduls. Estireu el meu cabell que no em fareu mal... Més, més. Heu vist?

Hi ha demanadissa.

(Aquest subjecte anà a l'hostal a dinar, i com que tenia calor, es tragué la perruca postissa...)

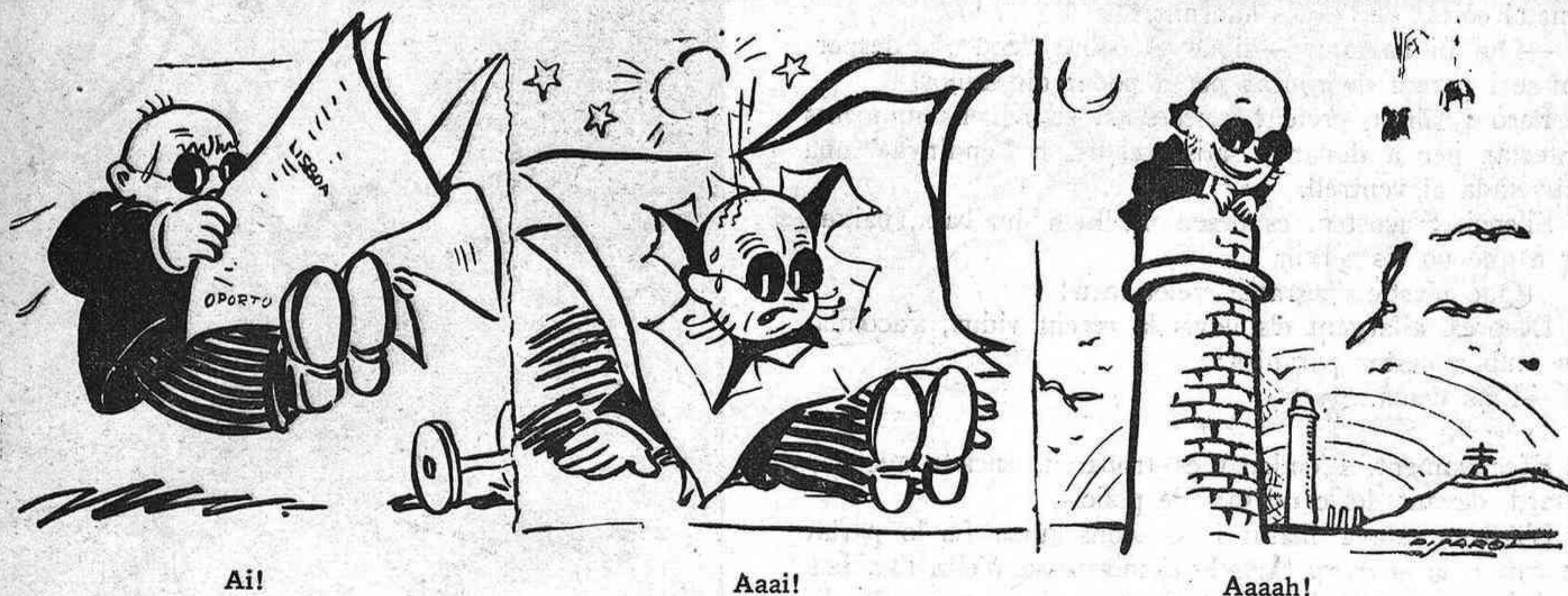
* * *

Cop de corneta.

Sols passa una vegada a la vida l'ocasió d'estar bé. No són els savis ni els ximplés els més feliços; avui ja no n'hi ha, perquè la humanitat està corrompuda... (Es la comparació més bestial que hem sentit.) La felicitat és dels que saben guardar-se del mal de queixal! Què costa d'estar bé perdos rals, glopejant quatre gotes d'aquest líquid amb dos dits d'aigua. Per a vosaltres fareu! Ja no tornaré més per aquí! Jo sols passo una vegada a la vida per escampar la felicitat. Les gangues s'han acabat, però els miracles no, perquè jo encara en faig!

M. T. S

REGNA AL MON

Ai!

Aai!

Aaaah!

CLAROR ETERNA

Són les dues de la nit. "Cap a casa, tronera!"

—totes les coses em diuen cruels—

i passo pels carrers i al meu darrera

apar que es riguin de mi tots els estels.

"On vas? On vas?", hi ha una estrella que em diu.

"No te'n dones vergonya? On vas? On vas?"

I la guaito i se'n riu

perquèestic las i arrossego el pas.

Però, sóc així i no m'importa;

dels matins en faig vespres i dels vespres matins,

i quan tanco la porta

el món i la claror la trobo a dins.

I si la negra cabellera estesa

de la nit, m'embolcalla dolçament,

què se m'endóna de la flama encesa

del sol roent?

Sortat qui en mig del jorn veu bé la lluna

i en plena nit fa fulgurà el sol d'or!

No en perdrà ni una engruna

de la bellesa que fa batre el cor.

El qui per veure el sol ha d'esperà el ple dia

i per sentir la nit necessita foscor,

no en sap pas res d'aquesta bogeria

que ens emplena aquest món de més claror.

Són les dues de la nit. I a mi què em fa?

Totes les hores per a mi són iguals.

Tant m'és l'avui com l'ahir, i hi ha cap dels mortals

que em pugui dir si del cert hi haurà demà?

Amb la claror de dins les coses són més belles

i aquesta claror rai, no coneix pas cap nit.

Ja podeu riure ja, oh, burletes estrelles,

car el dia i la nit jo els duc a l'esperit.

SALVADOR PERARNAU

LA PLAÇA DE CATALUNYA

A la fi van saltar les tanques que voltaven la Plaça de Catalunya i s'hi va donar entrada al públic. Formós de debò. Els ulls ens feien pampallugues en mirar-ho.

Aquells safareigs tan grans; aquells brolladors tan artístics, tan ben empescats, sobretot, fan molt goig.

La vegetació és raquítica, val a dir-ho: unes ditades de verd, només, per entonar. Molt sàviament no han volgut empètitir la plaça amb arbres i parterres. Així, a més a més, queda un ample espai perquè hi jugui la quitxalla.

I el bo que donarà, sobretot a l'estiu, d'anar-hi a prendre el sol!

LA MORT DEL "SIDRO"

Com totes les dones adúlteres, la senyora Angeleta tenia un amant. Es deia Albert i tenia els cabells rossos com la crinera d'una panotxa marcida.

L'idilli durà molt temps, fins que amb un malastruc caprici d'ella s'ombrejà el cel d'aquesta unió culpable.

Ella li deia, mentre li cosia un botó de l'armilla:

—Aquest vespre t'espero a casa.

—A casa teva? I el teu marit?

—Fes el que jo et dic.

—Però, que ets boja, Angeleta meva?

—De tu, sí. Massa que ho saps.

—Però, què diable vols que hi vingui a fer... si podem fer aquí tot el que em plau i que a tu et dona la gana? Per què vols exposar-te a armar un escàndol?

—Vindràs perquè jo t'ho mano, i mataràs el "Sidro".

Matar el "Sidro"! L'home més bonatxàs i menys molestós que es coneix! Noms de pensar-hi, l'inofensiu Albert es sentia defallar. Però ella insistí:

—M'estimes com jo t'estimo?

—Sí, sí.

—Doncs, aleshores, tu mataràs el "Sidro". Ets meu i sé que ho faràs.

***

Com era d'esperar, ell prometé fer tot el que ella volgués. Exacte a la cita, es presentà a casa d'ella a mitja nit. No feia lluna, però plovia.

EL TEXT I NINOTS DEL PRESENT

NUMERO HA ESTAT VISAT

PER LA CENSURA GOVERNATIVA

La mateixa senyora Angeleta introduí l'assassí inconscient al costat de l'espòs adormit.

—Qui hi ha aquí?—digué el pobre "Sidro", despertant-se i parant de roncar per a poder oir millor.

Però l'Albert, creient innecessari en aquells moments contestar per a donar-li satisfaccions, li "endinyà" una ganivetada al ventrell.

Silenci. S'acosten, es besen, i ella li diu baix, baixet, per a què no els sentin.

—Que n'estic d'agraïda, reiet meu!

Després, allargant els llavis la recent vídua, s'acomia-den amb aquestes paraules:

—Fins demà.

***

Efectivament. L'endemà es trobaren, encara que cap al tard, davant del comissari de policia.

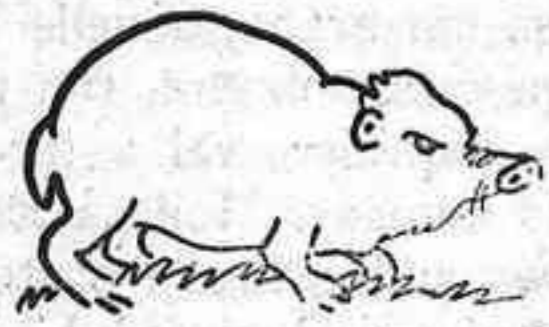
L'Albert estava abatut i no aconseguí fer-lo parlar. En canvi, la senyora Angeleta, mestressa d'ella mateixa, contà llargament la seva curta història, i, en preguntar-li:

—Quin interès tenia en fer desaparèixer el seu marit, essent, com era, una bella persona?

Respongué, amb un somriure de dona i de res més:

—Senyor comissari, tots tenim el nostre amor propi... i em fastiguejava molt ésser la dona d'un cornut!

FAUNE VELL

ART I ARTISTES

EXPOSICIO BERGA

A la Pinacoteca hi han exposades una sèrie de teles d'En Josep Berga Boix, i amb tal oportunitat hem de parlar un xic del que fou l'artista, del seu caràcter i de les seves obres.

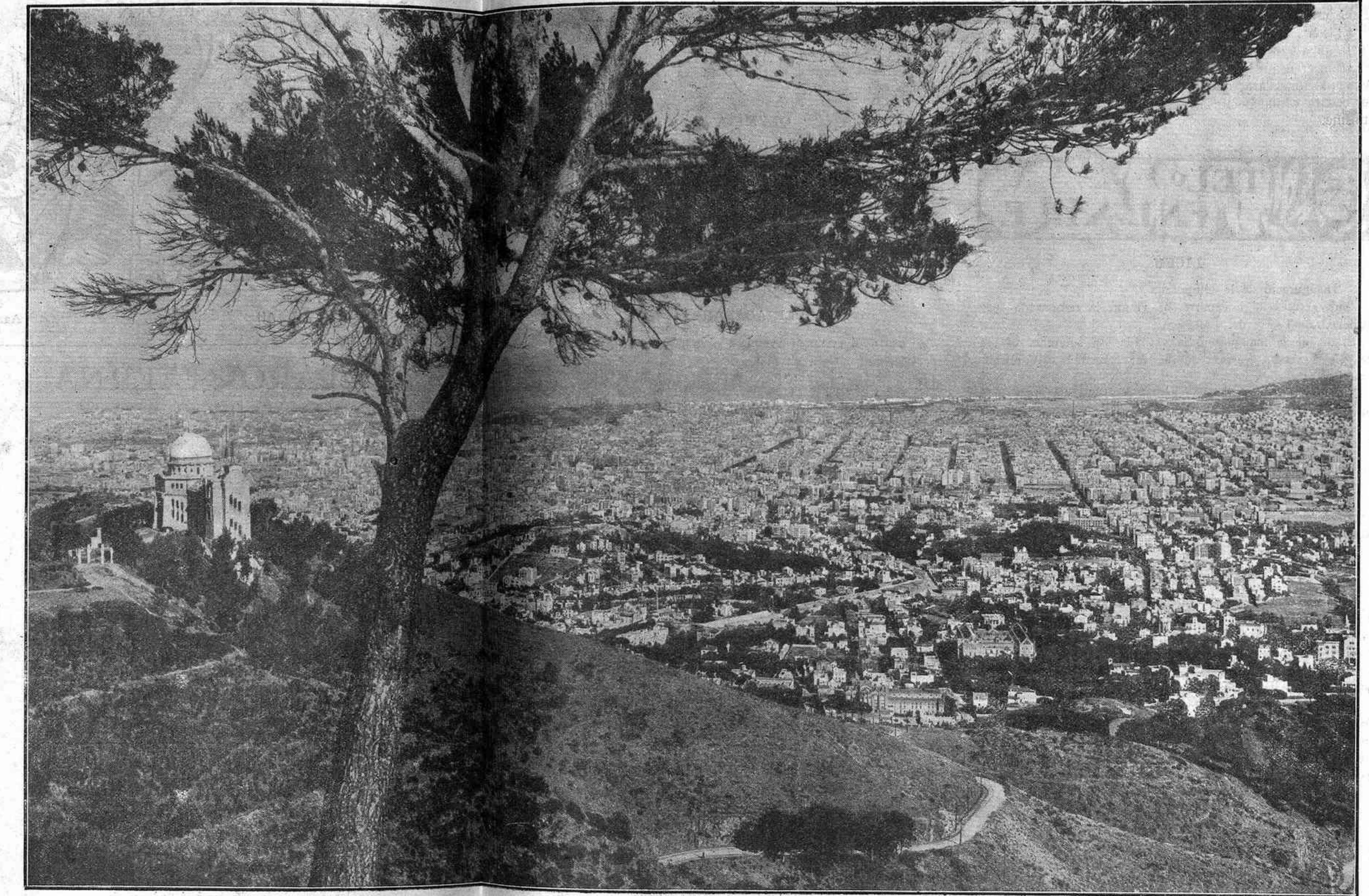
El malograt Berga Boix fou sempre un gran pintor desconegut del gran públic; nasqué a Olot en 1838 i allí passà la seva llarga vida, plena d'angúnies i dificultats econòmiques. Cursà els seus estudis de dibuix a l'Escola de la vila i fou company i deixeble del nostre Joaquim Vayreda, fundadors tots dos de l'escola de pintura olotina.

Aquell minyó que en sos principis feia teles pobres de color, sense ambient de cap mena, no podia fer endevinar que més tard i com més vell es tornava, més joventut tindria per a pintar, enriquint el colorit, emplenant de llum les teles i vigoritzant cada cop més les seves produccions.

Poques vegades va tenir a Barcelona l'acollida que En Berga es mereixia; és molt difícil vendre pintures, gairebé més que fer-les, quan no es sap intrigar i els crítics es mostren incomprensius per a un autor nou (1); els compradors adquireixen signatures, no quadros.

Si analitzeu l'obra d'En Berga, la trobareu intel·ligent, espiritual, sentida i plena d'energia, portant en si tota la tradició paisatgista catalana. Pesí a tot, no pogué en tota una llarga vida de treball aplegar diners per a la vellesa i només portà una vida decorosa mercès al seu càrrec de mestre de dibuix a l'Escola d'Olot; quan podia vendre una obra i fer quatre quartos, els donava sense recança, afavorint artistes principiants encara més pobres que ell mateix.

Per acabar i demostrar el caràcter d'En Berga, direm que era un company dels seus deixebles; bonatxó cada dia, irritable com un nen a voltes, però sempre voltat per la

BARCELONA, CIUTAT GRAN

(Fotografia per l'artista Zerkowitz, presa des de la muntanya del Tibidabo)

quitxalla que cercava la seva conversa esmaltada d'enginy i plena de malícia impecable.

EXPOSICIO CASAS ABARCA

A les Galeries Laietanes En Casas Abarca ha assolit un veritable èxit amb l'exposició actual. Pintor complet, doncs al seu bon gust innat sap juntar-hi un enamorament del segle XIX amb tot el refinament del romanticisme de l'època.

Les seves noietes són eixerides i vestides amb els vo-

lants i mirinyacs dels temps, les agermana amb mobles i decorats, brodant els efectes de llum i sol amb tota la traça d'un artista acabat. Compon molt encertadament i matisa a la perfecció fonent els grisos i els verds, no descuida detall i barrejant en un mitjà romàntic carones maquillades tan modernes que, malgrat les indumentàries, fan pensar en xicotes de "charleston" i "jazz-band" a tot drap. La cara és l'espill de l'ànima i les noies d'En Casas Abarca no tenen cara de minuets, sinó de balls de moda.

Tot plegat fa bonic i, repetim, és un èxit en la carrera artística del pintor...

A les mateixes Galeries exposa En Vidal Palmada unes teles de la Costa Brava, bastant encertades i En Ll. Roig Ensenyat una tanda de paisatges ben tractats i tot plegat fa que valgui la pena d'anar-hi.

BORIEL

(1) Vegi's el cas del gran pintor Josep Gaurachs, del que parlarem en el número vinent.

L'ESTAT DEL MESTRE NICOLAU

El mestre Nicolau va millorant.

El seu estat greu ja ha desaparegut.

Ja fa alguns dies que es lleva breus instants.

Hom creu que ja ha desaparegut tot perill. El seu metge, el doctor Clarà, que tan esplèndidament el porta, no vol encara cantar victòria, però no amaga pas el seu optimisme.

LICEU

Inauguració de la temporada

Amb el mes de novembre, ha vingut la temporada 1927-28 del Gran Teatre del Liceu.

El dia de la inauguració la vetllada fou solemne. El teatre, ple a vessar, vessant també luxe, resultà brillantíssim. Era d'esperar.

Fins ara, no se'ns ha ofert cap novetat. El dia de la inauguració es posà "Manón", de Massenet; després, han estat ofertes les grans obres russes "La ciutat invisible de Kitege" i el "Tzar Saltan". La companyia d'òpera russa, l'excellent companyia donà les obres amb el seu meravellós art.

Amb la inauguració de la temporada del Liceu, la música tornarà a tenir el seu altar, que cada any basteix l'empresari senyor Mestres. El cartell de l'actual temporada és una cosa excellent; el senyor Mestres s'acredita un cop més d'ésser un excellent empresari.

ROMEA

Cada dia és més gros i s'aferma més l'èxit de l'obra d'En Màntua "Un milionari del Putxet". No és necessari, doncs, reforçar el cartell. Però, malgrat això, l'empresa ens acaba d'oferir una nova comèdia: "La barca vella", d'Apeles Mestres. Més que comèdia és comedieta. Una joguina, un "bi-belot".

Fa passar tan bé l'estona que, quan te n'adones, ja s'ha acabat.

Molt bé la interpretació per part de les senyores Cazorla—actriu d'un bon sentit admirable—, Lliteras i Coscolla. Dels senyors també cal recordar-se'n per a elogiar-los.

NOVEDADES

En aquest teatre es prepara per a demà l'estrena de "Bola de neu", nova comèdia de Carles Soldevila. Per si això fos poc, s'assaja, simultàniament, un sàinet o cosa així, del mateix autor.

Com apretem!

De totes maneres, nosaltres no tenim manies, ni ens sembla malament que s'abassegui el cartell... sempre que sigui amb obres de consideració.

BARCELONA

"La cuestión es pasar el rato" es digueren els germans Quintero. I, per a "pasar el rato", escrigueren aquesta comèdia.

El públic cregué—i no s'equivocà, que aquell era un "rato" molt avorrit.

I és que les comèdies, senyors Alvarez Quintero, no es poden escriure per a passar el "rato".

La nova comèdia dels germans andalusos resulta pesada i avorrida com poques.

ELDORADO

El mestre Balaguer, un músic jove que porta gran empenya, ha estrenat en aquest teatre una sarsuela en un acte titulada "La prisionera".

El llibre és dolent i cursi. La música excellent per tots conceptes.

OLYMPIA

De cop i volta s'ha acabat en aquest teatre la temporada de circ.

Quina poca empenya!

COMICO

Acabades les representacions del "Tenorio", s'ha reprès "Roxana", que tants triomfs, i tan merescuts, proporciona a la gentil tiple Empar Miquel Angel.

PER ACABAR

A l'Espanyol estrenen avui una obra nova d'Anfós Roure Desitgem que sigui un èxit.

La companyia d'Enric Lluelles segueix la seva "tourné" per Catalunya, aconseguint grans èxits.

Fins ara, a més d'altres obres de repertori, ha representat amb preferència "L'obstacle", "La llar apagada", "Marcel o el triomf de la poesia" i "El crim dels altres", obra d'un autor jove, Josep Cornudella, que ha demostrat ésser un excellent comediògraf.

D'aquest nou autor, que ve a enriquir amb la seva producció el teatre català, n'estrenarà properament la meritíssima companyia Claramunt-Adrià un drama titulat "Arrels vives".

FUTBOL

Dèiem la setmana passada, que la jornada corresponent al diumenge passat era d'allò tan fàcil, però a la pràctica, no ho resultà tant com semblava.

L'"Europa" ens en podria dir alguna cosa sobre això; guanyar al "Gràcia", o sigui com si diguéssim a l'"último mono", per un gol i encara marcat—segons deien—passada l'hora reglamentària del joc, diu molt poc per un club que té l'esperança de situar-se a un lloc dels millors dintre el present campionat.

El pobre europeïsta, diumenge passat, no les tenia pas totes; tenim per segur que, en acabar-se el partit, la seva gargamella devia trobar-se seca a no poder més de tant com cridava. Sort, però, que vingué, sigui com sigui, aquell gol salvador; del contrari, no sabem què hauria passat.

Els del "Gràcia", malgrat i que tot els hi anava en contra, no tenien esma ni de protestar-ne, són tan pocs; que no s'haurien sentit del coll de la camisa. Varen decidir de fer-ho oficialment, que, al nostre entendre, és com s'han de fer les coses.

Veurem com acabarà.

* * *

Contra el que dèiem, a Terrassa no va passar res; és a

IDIL·LI DE TARDOR

—Quina llàstima que, les fulles caiguin!
—Pitjor fóra que caiguessin els homes.

L'ENIGMA

En aquesta casa donarem 1.000 pessetes i un be negre a qui endevini qui és l'home i qui la dona de les dues figures que hi han al gravat.

dir, va passar que l'“Espanyol”, amb tot i jugar molt malament, va guanyar el “Terrassa”.

Si serà cert que s'ha perdut ja aquella tradició de què a aquella ciutat a tots els clubs els tocava el perdre?

* * *

El “Barcelona” i el “Sabadell” varen tenir un partit molt fàcil; això vol dir que la cosa va anar tal com ja s'havia previst.

* * *

Per a demà passat tenim el gran plat: “Espanyol” - “Barcelona”.

Suposem als lectors embafats de tanta propaganda sobre aquest partit; que si l'“Espanyol” ha augmentat el sou dels jugadors; que si el “Barcelona” esquitxarà mil “pàfies” per cada davanter que faci un gol a En Zamora; que si l'equip del “Barcelona” estarà format per una sèrie de jugadors cafeteres; que si a En Zamora l'han segrestat, etc., etc...

Tot això són ganes d'enraonar i res més.

El que guanyi serà perquè en sabrà més i prou.

TENNIS

S'han jugat els campionats internacionals de Tennis; això sembla una gran cosa, veritat?, doncs, no us hi encaparréu gaire, perquè segons tenim entès la internacionalitat d'aquests campionats era molt relativa. Volem dir que d'asos estrangers no n'hi havien gaires.

Els nostres s'apuntaren la majoria de victòries i així tot-hom va quedar content.

Esperem altres manifestacions més interessants i creiem que les tindrem.

BOXA

Ja us heu assabentat del bullit de la Federació?

No s'entenen ni amb acompanyament de piano; primer anuncien la reunió pública; després, i per tal de què hom no s'assabenti de segons quines—males llengües diuen dubtoses—interioritats. la fan privada.

No dubtariem gaire en assegurar que tot això acabarà a pinyes, car tractant-se de boxa, seria el més adequat.

Pel que pugui ésser, nosaltres ja procurarem no acostar-nos-hi; no fos cas que algun pinyac escadusser ens arribés a acariciar.

Ara, el que sí desitgem, és que la sang no es malversi gaire.

TEIXI

A Mèxic s'estan preocupant per a bastir el seu primer “grata-cels”, al qual segurament en seguiran d'altres.

Es veu que les revolucions encara no els ocupa tot el temps.

✽

Rússia, Rússia!

En celebració del X aniversari del règim soviètic s'abolí la pena de mort.

Però... la disposició no afecta els condemnats contra-revolucionaris.

No siguem així!!

✽

Després de l'Exposició Hotèlera, en un Hotel—el Colom—s'ha inaugurat una exposició de floricultura.

Sembla que una cosa tan materialista com és el menjar,

hauria de deixar les flors i violes. Però no és així. Això honora els nostres hotelers.

❖

El senyor Yanguas ha donat a entendre que és possible que ben aviat Espanya torni a col·laborar en el Consell de la Societat de Nacions.

Si vol tornar a la Societat de Nacions, per què se'n va separar Espanya?

Puix que ningú no en dubta que fou Espanya que se'n retirà voluntàriament.

❖

Amb motiu de l'homenatge íntim que Torelló, el dia de Tots Sants, dedicà al seu plorat Francesc X. Vergés, el nostre company Salvador Perarnau féu un parlament al cementiri cantant la ciència i la bondat del difunt.

Entre altres coses, En Perarnau digué que era Sant Francesc Vergés i que havia d'ésser patró de Torelló.

El comentaris foren curiosos. Hi havia qui deia: "Vés! Ara ens treuran Sant Feliu i ens posaran San Vergés".

I encara aquesta prima mentalitat fa riure més quan ens trobem amb un batlle que prohibeix portar una corona al·legant que la deuen portar els familiars. Com si qualsevol ciutadà no tingués dret a portar una corona al "Sursum corda", possem per cas.

Són grans els pobles petits!

❖

Un dels supervivents del "Principessa Mafalda" ha contat que es llançà a l'aigua i, esverat, es posà a nedar per allunyar-se del vaixell. Nedà potser una hora i mitja.

De sobte, topà amb un objecte gros. Començà a tocar-lo per a esbrinar de què es tractava. Era una cosa rodona i buida del mig. Tenia uns cinc metres de radi. Era massa gros per a tractar-se d'un salvavides. L'home s'hi assentà al damunt esperant que l'anessin a cercar, cosa que fou l'endemà. Quan es féu clar, pogué veure del què es tractava. Era una de les "o" de les lletres que, com veiem en els mapes, hi ha al mig del mar i diuen "Oceano Atlàntico".

ECONOMIA

—Que em planxaria els pantalons?

Hem vist una revista madrilenya. Parla de la gran obra de García Lorca "Mariana Pineda". En fa grans elogis.

"Mariana Pineda" porta decorats—més que excel·lents—del nostre pintor Salvador Dalí.

Bé, doncs, la revista madrilenya parla del pintor "granadino" Salvador Dalí.

Pobre Dalí, pobre artista empordanès! Ja me'l fan granadí!

❖

Espanya ara vol batre el record dels accidents ferroviaris.

Diumenge, per haver-se trencat una via, descarrilà el ràpid Madrid-Galícia. Hi han 31 ferits, quatre dels quals estan greus.

Dilluns, a l'estació d'Huelva, un tren topà contra un pal de contenció. Sortosament, el tren portava poca velocitat i només hi hagueren tres o quatre ferits, no greus.

I també dilluns, a l'estació de Temblete, descarrilaren dos vagons i un furgó d'un tren militar. Sortosament tampoc no hi hagueren desgràcies.

❖

Troblem a "El Sol", de Madrid, el següent telegrama:

"Perpiñán, 7.—Armengol, maestro de Encamp, República de Andorra, ha sido condenado a destierro por el Tribunal Supremo de Justicia de aquella República, como convicto de ser el agente de enlace de los conjurados separatistas, y por haberse encontrado en su casa documentos comprometedores. Armengol ha llegado a Perpiñán, en cuya Prefectura prestó larga declaración."

❖

L'actor Ricard Fuentes i l'escenògraf Josep Castells han presentat una denúncia contra un empresari barceloní per haver-los pagat amb xecs contra un Banc en el qual no tenia compte corrent.

No tots els empresaris són bons.

APROFITANT LA GANGA

—Me'n vaig al circ Krone, perquè diuen que portant un "gat" deixen entrar.

Un veler francès abandonà a Ortigueira el capità i quatre tripulants, i fugí sense documentació.

Misteris! Què serà?

En el pròxim capítol ho veurem (si és que les notícies periodístiques de les agències ho han comunicat).

✱

Ha estat detingut Ferran de Borbón.

Afanyem-nos a dir que aquest senyor està renyit amb la família reial espanyola.

✱

Tornen a dir que el general mexicà rebel Arnulfo Gómez ha estat afusellat.

Que és que té set vides com els gats aquest home?

✱

Es tracta de la reforma de la Constitució espanyola. Si la reforma es fa, la farà l'Assemblea Nacional.

✱

Els Estats Units són rics.

Diuen que disposen del 35 per 100 de l'or que hi ha al món.

Ditxosos d'ells!

POLIDESA

- Que es pot fumar?
- No!
- Doncs, i aquestes borilles?
- Són dels que fumen sense dir res.

Ll. R. C.: Acceptat.—J. J. C.: No tenim prou espai en aquest número i pels vinents ja no tindria actualitat.—Ll. R. C.: En cartera.—A. P.: No us estranyi: tenim molt d'original. El que ens heu enviat darrerament no pot anar: és massa romàntic i no volem fer desgraciada cap lectora.—L. N.:

Ho sentim. La vostra darrera poesia és inferior a la que us havem publicat. A més a més, el seu lirisme de Jocs Florals no fa per casa nostra.—X.: No us podem contestar amb seguretat. Tenim molt d'original en cartera i ens cal escollir el millor i el de més actualitat.—C. S. P.: No ho tenim present, i d'haver de buscar-ho ens faria perdre molt temps.—F. G.: Teniu raó que us sobra. Però s'ha parlat tant d'aquest tema que seria inútil insistir. A més a més, el vostre article és excessivament llarg. Ens abassegaríeu tota L'ESQUELLA.—Viso: Les "Impressions" les traslladem al nostre volgut collega "La Campana de Gràcia". Els altres treballs no ens acaben de fer el pes.—Ll. R. C.: Queden en cartera, com el rebut anteriorment. Van bé els vostres treballs. Només us voldríem pregar que no abuséssiu tant del "suara, qualques, hom, mant, quelcom", etc., que han inventat els nostres saviosos per a fer intel·ligible el nostre idioma. Tots aquests mots estafolaris enen equivalents vius i castissos en el nostre bell català de cada dia. Si els suprimiu, veureu com la vostra prosa es fa més natural i elegant. I, a més a més, ens estalviareu la feina de suprimir-vos-els nosaltres, inexorablement, cada vegada que ens hi fixem.

Imprempta L'Esquella i La Campana : Olm, 8, Barcelona

NO POT ESSER

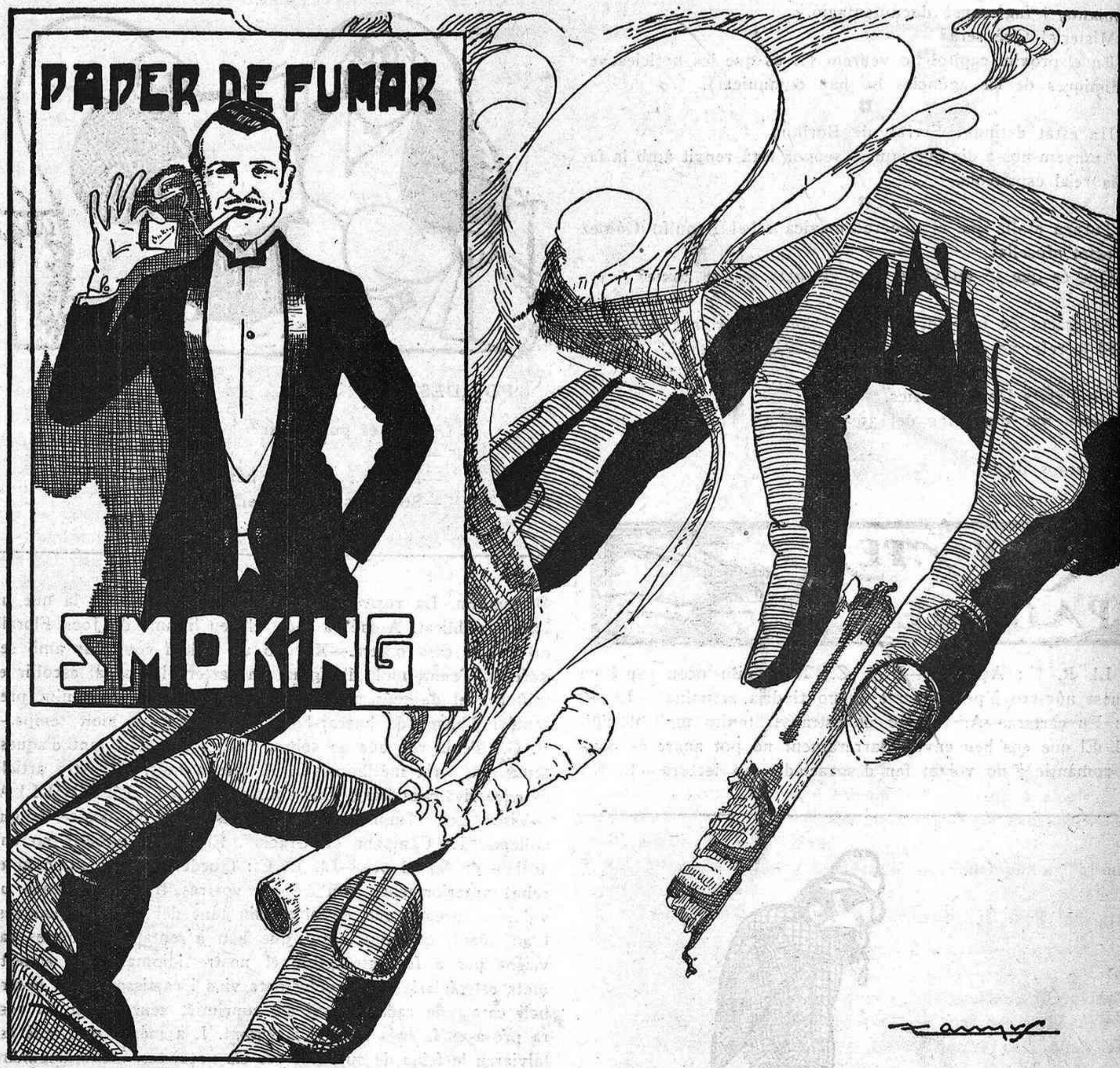
—El metge m'ha dit que m'alimentés força. I l'aliment, d'on el trec?

Mai les càpsules peruvianas Borrell

no han deixat de guarir aviat i radicalment les BLE-NORRAGIES (purgacions) GONORREES i tots els altres FLUIXOS de les vies urinaries, per CRONIQUES que fossin

Medicació discreta en el seu us

Venda: SEGALA, o a l'autor A. BORRELL
Compte de l'Asalto, 52, cantonada Sant Ramon. - BARCELONA

Es un inconvenient una cigarreta que es consumeixi amb rapidesa, sense donar temps de assaborir-la. Es malgasta el tabac inútilment, les cendres cauen amb facilitat damunt del vestit del fumador, damunt la taula de treball, etc.

Es un inconvenient una cigarreta que s'apagui amb freqüència, havent d'encendre-la diverses vegades. Produeix cendres negres, i el tabac perd bona part dels seus sabor i aroma.

Aquets defectes queden eliminats empleant el paper de fumar

SMOKING

de combustió lenta, sabor agradós, molt resistent i fi. Es per aquestes raons que ha sigut el més ben acollit pels fumadors intel·ligents.

Llibreria Espanyola d'Antoni López ♦ ♦ Rambla del Mig, 20, Barcelona
TELÉFON A. 4115

Mañana sábado, día 12

Se pondrá a la venta
el popular libro

El Año en la Mano

Almanaque - Enciclopedia de la vida práctica, para

1928

EL AÑO EN LA MANO es un libro indispensable para el que quiera saber los acontecimientos del año.

EL AÑO EN LA MANO publica una Agenda de bufete, el santoral completo, los mercados de España y un sin fin de curiosidades.

EL AÑO EN LA MANO se vende en toda España a ptas. 1'50, edición en rústica, y ptas. 2, encuadernado.

Si compra **EL AÑO EN LA MANO**, tendrá participación a un billete entero de la **LOTERÍA DE NAVIDAD**

Aranceles de Aduanas

Edición oficial

Edición encuadernada en tela

Pesetas 20

El libro de més èxit de l'any

Màximes i mals pensaments

Pensa mal i no erraràs

per **SANTIAGO RUSIÑOL**

Preu: 2 ptes.—Edició en paper de fil, marca Guarro. Ptes. 5

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no es remet, a més, 30 cèntims per a certificat. Als corresponents se'ls atorga rebaixes.

AL PAIS DE LES COSES GRANS

—No sap pas cap pis per a llogar?
—Home, si s'espera, demà al dematí estarà llesta, aquesta casa que han començat avui.